

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

The Roles of A Local Administrative Organization to the Reinforcement of Community Core Competency : A Case Study of Na-ku Sub district Municipality, Na-ku District, Kalasin Province

ปาริชา มารี เคน¹

Parisha Marie Cain¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ **ประการแรก** เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเป็นศูนย์กลางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และ**ประการที่สอง** เพื่อคัดเลือกและรวบรวมข้อมูลของประชาชนที่ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงในเขตชุมชนเทศบาลตำบลนาคู กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) และวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสังเกต แบบสอบถาม และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผลการวิจัยพบว่า

ประการแรก เทศบาลตำบลนาคู มีบทบาทในฐานะเป็นศูนย์กลางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนครอบคลุมหลายด้าน สมาชิกมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือจัดการกับปัญหาของตนและชุมชนมีการเรียนรู้ โดยเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องตามวิถีการของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของผู้นำองค์กร มีจิตสำนึกรักและห่วงใยท้องถิ่นด้วยการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงาม **การแสดงผลถึงความสำคัญที่เป็นประเด็นสำคัญที่สร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งมากที่สุด** ปัจจัยสนับสนุนช่วยให้เกิดความมั่นคงยิ่งขึ้น คือการส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง **ประการที่สอง** บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกแต่ละภาคส่วนเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง บุคคลที่มีอาชีพแตกต่างกันได้ยึดหลักการดำเนินชีวิตไปในแนวทางเดียวกันตามหลักธรรมของศาสนาพุทธ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล **ประการที่สาม** ชุมชนในท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญในเรื่องวัฒนธรรม ประเพณี การอยู่ร่วมกันในสังคม ระบบสังคมยังคงเป็นวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ ยึดหลักการสร้างความอบอุ่นของครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ **ประการที่สี่** ด้านเศรษฐกิจ การค้าชุมชนให้ความสำคัญในอันดับลงมา ชุมชนสามารถผลิตวัตถุดิบได้เองภายในท้องถิ่น เช่น ข้าว ผลิตได้มาก และมีคุณภาพสูง จัดเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน และ**ประการที่ห้า** การจัดตั้งกลุ่มอาชีพและกลุ่มสินค้า OTOP ชุมชนต้องการให้ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาดให้มากขึ้น

คำสำคัญ : บทบาท องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

¹ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์
รับต้นฉบับ 25 มิถุนายน 2551 รับลงพิมพ์ 24 กรกฎาคม 2551

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study the roles of local administration organization in reinforcing community strength, and 2) to collect and process data on living in accordance with the Sufficiency Economy among residents of Na-ku Sub-district Municipality. Subjects for this study were residents of Na-ku Sub-district Municipality, Na-ku District, Kalasin Province, selected through cluster random sampling and purposive random sampling. Data were collected through observation, questionnaire, and in-depth interview.

The results of the study are as follow :

1) The Na-ku Local Administration Organization has a central role in reinforcing community strength covering various aspects. Members of this local administration organization have confidence in their potential and are ready to cooperate and take action in solving their own problems as well as those of the community. They continuously learn and participate in community process under organizational leadership and support, with conscience and awareness in conservation of valuable local culture and tradition. Their expression regarding unity is the most significant issue for reinforcement of community strength. Another factor that helps increase community stability is encouraging community's or folks' way of life based on the Sufficiency Economy. 2) The individuals selected from each sector are role models of living under the Sufficiency Economy. Those from different occupations also share common way of life based on Buddhist principles, utilizing logical thinking process or rationale. 3) It is also found that subjects place high importance on customs, traditions and living under mutual social respect.; their social system is still similar to that of family relations, valuing family love and warmth. 4) With regard to economy, community trade is their next priority., with emphasis on local raw materials produced within their community, such as rice of high quantity and quality which brings in substantial community revenue. And 5) regarding occupational clusters and OTOP groups, subjects express their needs for further promotion and support in marketing.

Keywords : Roles, Local Administration Organization, Reinforcement of Community Strength, Sufficiency Economy, Folks' Way of Life

บทนำ

วิถีชีวิตของคนไทยในอดีต มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายตามอัตภาพ ส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร มีการใช้ชีวิตแบบพอเพียงและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ เคารพผู้อาวุโสและผู้นำชุมชน มีความรักความสามัคคีกันแบบเครือญาติ จึงง่ายต่อการปกครอง แต่ในเวลาต่อมาเมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ผู้คนมีความจำเป็นจะต้องดิ้นรนทางานทำ เมื่อความเจริญทางวัตถุเข้ามาพร้อมกับการใช้จ่ายที่สูงขึ้น อาชีพการเกษตรอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิต การพัฒนาอาชีพหลักและการทำงานหารายได้เสริมเป็นสิ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องปากท้องเพื่อความอยู่รอดได้

วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม จึงค่อยๆ แปรเปลี่ยนไป เกิดเป็นสังคมแห่งการแก่งแย่ง แข่งขัน เอารัดเอาเปรียบ นำไปสู่การแตกแยกของคนในชุมชน (สภาคาทอลิก, 2533 : 4) จากการวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศที่เริ่มขึ้นในปลายปี 2539 ซึ่งเป็นปีแรกของการพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 8 ได้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกชั้นและทุกภาคส่วนของสังคม ประเด็นเรื่องชุมชนเข้มแข็งจึงได้รับการหยิบยก และกล่าวถึงกันมาก ในฐานะที่เป็นทางเลือก ที่สำคัญของการพัฒนา ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจึงต้องเข้ามาแก้ปัญหาพร้อมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางตามหลักปรัชญาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน ความเข้มแข็งของชุมชนจึงเป็นฐานสำคัญในการลดผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงการสร้างกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืนในอนาคต

การเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็งว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-พ.ศ. 2549) ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง โดยการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี ให้เกิดขึ้นในสังคมไทยและการปรับ โครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศมากขึ้น ดังนั้นแนวทางการกอบกู้และฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยให้สัมฤทธิ์ผลจะต้องเน้นหนัก การพัฒนาองค์กรประชาชนและสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งมีจริยธรรม มีวินัย โดยการใช้กลยุทธ์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนระดับฐานราก คือ ตำบล และหมู่บ้าน เป็นหลัก (ชโล ไทยศิริ, 2548 : 1)

ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือ การพึ่งตนเองของชุมชน เป็นจุดหมายปลายทางของการพัฒนาในทศวรรษใหม่ในการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการเป็นผู้พัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ให้ชาวบ้านอยู่ดีกินดี พึ่งตนเองได้ ทุกคนต้องร่วมมือกันมีความเสียสละ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความสามารถ เปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (สถาบันพระปกเกล้า, 2545:9) เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นที่ว่า “ข้าพเจ้าเห็นว่าสิทธิเลือกตั้งของประชาชนควรจะมีที่การปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ข้าพเจ้าเชื่อว่าประชาชนควรจะมีสิทธิ์มีเสียงในกิจการของท้องถิ่น เรากำลังพยายามให้การศึกษารองเรื่องนี้แก่เขา ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการผิดพลาด ถ้าเราจะมีปกครองระบบรัฐสภา ก่อนที่ประชาชนจะมีโอกาสเรียนรู้ และมีประสบการณ์อย่างดีเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งในกิจการปกครองท้องถิ่น” ฉะนั้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดโดยเฉพาะองค์กรระดับตำบล (โกวิทย์ พวงงาม, 2544 : 281)

องค์กรปกครองท้องถิ่นระดับเทศบาลตำบลเป็นองค์กรที่เกิดขึ้น ตามนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐบาล เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นระดับพื้นฐาน ได้มีอำนาจในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย เป็นการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเองภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้ประชาชน ได้เรียนรู้และเข้าใจถึงวิธีการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหลักการสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย การจัดให้มีการเลือกตั้ง เพื่อให้คนในท้องถิ่นนั้นได้มีโอกาสเข้าไปเป็นตัวแทนของประชาชนในการปกครองตนเอง มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานเทศบาล 2 องค์กร คือ สภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี ทำหน้าที่ ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารตามลำดับ มีเขตพื้นที่ในการบริหาร และความรับผิดชอบตามที่มีอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ให้มีสถานนิติบุคคล (Juridic person) มีรายได้มีอำนาจในการจัดทำงบประมาณและมีความอิสระในการปกครองตนเอง (Autonomy) แต่จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมหรือการกำกับดูแลของรัฐ รวมทั้งเป็นสถาบันทางการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่น และจะต้องได้รับการสนับสนุน รวมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นนั้น องค์การบริหารเทศบาลตำบลจึงมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน องค์การบริหารเทศบาลตำบลจึงเป็นองค์กรที่สะท้อนให้เห็นถึง ความพยายามของรัฐบาลที่จะกระจายอำนาจลงสู่หน่วยการบริหารระดับตำบล ตามกระแสความต้องการของสังคมประชาธิปไตยในปัจจุบัน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริการงานผ่านผู้แทนของตนเอง เพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมในชุมชนของตนเอง ชโล ไทยศิริ (2548 : 1-2) ได้กล่าวถึง ของชุมชนว่า หมายถึง กลุ่มชนที่รวมตัวอยู่ในละแวกเดียวกันหรือใกล้เคียงกันในลักษณะกลุ่มก้อนอาจเล็กหรือใหญ่

แล้วแต่สภาพข้อเท็จจริงและกลุ่มชนดังกล่าวมีชีวิตความเป็นอยู่ในลักษณะมีความรู้สึกผูกพันเป็นหน่วยทางสังคมเดียวกัน มีวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นหมู่บ้านเดียวกันหรือหลายๆ หมู่บ้านรวมกันก็ได้ ความเป็นชุมชนมีความหลากหลายมีปัญหาแตกต่างกันไป บางส่วนมีสภาพอ่อนแอไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ขาดทิศทางการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคม และการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานให้ประชาชนมีศักยภาพแก้ไข ปัญหาของชุมชน การปกป้องสิทธิของชุมชนโดยการร่วมกันคิด ร่วมกันทำอย่างมีระบบซึ่งจะทำให้เกิดเป็นรูปธรรมได้นั้น จะต้องมีการส่งเสริมให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้ไข ปัญหาของชุมชน รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนทุกระดับ ทั้งนี้จะต้องเน้นการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2541 : 22)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเทศบาลตำบลนาคู กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีบทบาทในฐานะการเป็นศูนย์กลางความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของคนในชุมชน และในอดีตตำบลนาคูเป็นฐานในการปฏิบัติการของพลพรรคเสรีไทยที่ต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 มีสนามบินนาคูเป็นของตนเองเป็นศูนย์กลางของความเจริญในระดับตำบล มีความเจริญด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อใช้เป็นตัวอย่างกรณีศึกษาในการสอนแบบบูรณาการสำหรับนักศึกษาวิชาเอก

รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ในรายวิชาการปกครองท้องถิ่นไทยวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์และวิชาการบริหารราชการไทย

- 2. เพื่อคัดเลือกและรวบรวมข้อมูลการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ในชุมชนเทศบาลตำบลนาคู
- 3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

- 1. ด้านเนื้อหา
 - 1.1 บริบทชุมชน
 - 1.2 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
 - 1.3 การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน
- 2. พื้นที่ศึกษา คือ เขตเทศบาลตำบลนาคู กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์
- 3. ประชากร
 - 3.1 บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 3.2 ประชาชนที่ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

2. เวลา
มกราคม 2550 - พฤษภาคม 2551 โดยแบ่ง 4 ระยะ

ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาบริบทชุมชนตำบลนาคู กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

ระยะที่ 2 สสำรวจรวบรวมข้อมูลร่วมกิจกรรม กับชุมชนในฐานะนักวิจัย รวบรวมข้อมูลการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลนาคู รวบรวมข้อมูลด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สสำรวจความ

คิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

- ระยะที่ 3** วิเคราะห์ผล สรุปผล จัดทำรายงานการวิจัย
- ระยะที่ 4** ประชุมภาคี รายงานผลการวิจัยเพื่อนำไปสู่โอกาสการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชุมชนนำผลการวิจัยมาเป็นกรณีศึกษาในการเรียนสอนแบบบูรณาการสำหรับนักศึกษาวิชาเอกรัฐประศาสนศาสตร์ในรายวิชาการปกครองท้องถิ่นไทย วิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์และวิชาการบริหารราชการไทย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชาชนในชุมชนที่ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงทั่วไป และการคัดเลือกครัวเรือนที่เป็นตัวอย่างการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนใช้วิธีสอบถามโดยใช้แบบสัมภาษณ์ตัวอย่างประชาชนจากทุกภาคส่วน เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคเกษตรกร ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเศรษฐกิจพอเพียง และการศึกษารายละเอียดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ศึกษาเฉพาะการดำเนินการขององค์กรในช่วงที่ผู้วิจัยกำหนดเวลาเท่านั้น การศึกษาสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จึงเป็นช่วงการดำเนินงานของผู้บริหารและคณะของเทศบาลตำบลนาคูเฉพาะวาระที่กำลังดำเนินการในปัจจุบันในห้วงเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดวิธีการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การศึกษาเอกสาร

มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขต เทศบาลตำบลนาคู กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

1.1. แหล่งเอกสาร ศึกษาโดยใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในลักษณะเอกสารอ้างอิง เอกสารปฐมภูมิ และเอกสารทุติยภูมิ ดังนี้

- 1.1.1 เอกสารอ้างอิง ได้ศึกษาจากบทความวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และความเข้มแข็งของชุมชน บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และความเข้มแข็งของชุมชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม
- 1.1.2 เอกสารปฐมภูมิ ได้ศึกษาเอกสารที่นำเสนอความคิดเห็นและประสบการณ์จากการศึกษาบทความและผลงานวิจัยในวารสารทางวิชาการ รายงานการวิจัยวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต และมหาบัณฑิต
- 1.1.3 เอกสารทุติยภูมิ ได้ศึกษาจากหนังสือ ตำรา รายงานประจำปีของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2. การวิเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) วิเคราะห์และสังเคราะห์สาระสำคัญที่นำไปสู่การวิจัยในภาคสนามและกรอบแนวทางการวิเคราะห์ผลการศึกษา

2. การวิจัยภาคสนาม
ได้ดำเนินการศึกษาภาคสนาม เพื่อศึกษาบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขต เทศบาลตำบลนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์คัดเลือกและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบกับการดำรงชีวิตโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ และใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นของประชาชนเป็นเครื่องมือ ในการศึกษาดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

พื้นที่การศึกษา

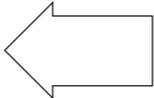
พื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ เขตเทศบาลตำบลนาคู กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน

วิถีชีวิตแบบพอเพียง

จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ

- หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
 - หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ
 - หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลอย่างรอบคอบ
- * **เงื่อนไข** การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน คือ
- ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
 - **มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต**

การวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

1. สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในกัน ดังนี้ ศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไข ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
2. สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัด การกับ ปัญหาของตนและชุมชน
3. มีกระบวนการของชุมชนที่มีการ เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของ ชุมชน ภายใต้การ สนับสนุนของผู้นำ องค์กรชุมชนในลักษณะเปิด โอกาสให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมไปเร่งใส่ และพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ
4. สมาชิกทุกคนมีความร่วมมือในการประเมิณ สถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงานติดตามและประเมิน ผล การแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่าน กระบวนการชุมชน
5. สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วม ในกระบวนการของชุมชน
6. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน และมุ่งหวังการพัฒนา ชุมชนที่ยั่งยืน
7. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่ง เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ **ในที่สุดไม่ใช่ การพึ่งพาตลอดไป**
8. **มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาอาจ เป็นหมู่บ้านชุมชนอื่นๆ ท้องถิ่น ภาครัฐการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆ ใน ลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม**

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

โดยผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาบริบทของความเข้มแข็งของชุมชน ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คัดเลือกและรวบรวมข้อมูลการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลนาคู ตลอดจนศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย

เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาคู และ คัดเลือกและรวบรวมข้อมูลการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในการนี้จึงกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. ภาครัฐ ได้แก่ บุคคลที่ทำงานในหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงเรียน สถานีตำรวจ โรงพยาบาล สาธารณสุข ไปรษณีย์ ที่ว่าการอำเภอ เทศบาลตำบลนาคู เป็นต้น
2. ภาคเอกชน ได้แก่ บุคคลที่มีกิจการเป็นของตนเองหรือเป็นลูกจ้างในหน่วยงานเอกชน เช่น ร้านค้า บริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด เป็นต้น
3. ภาคสังคมเกษตรกร ได้แก่ บุคคลที่มีอาชีพด้านการเกษตร เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน ทำประมง เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือต่างๆ ที่มีลักษณะที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ เช่น การใช้แบบสัมภาษณ์ การพูดคุยสนทนาแบบไม่เป็นทางการ การรับประทานอาหารร่วมกัน และการเยี่ยมบ้าน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจำแนกถ้อยคำหรือใจความสำคัญของกลุ่มเป้าหมาย แสดงความคิดเห็น

รวบรวมความคิดเห็นฉบับประเด็นสำคัญ ตีความ สรุปประเด็นความคิดเห็นดังกล่าวเพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ และประเด็นสำคัญ เพื่อตอบคำถามการวิจัย

3. วิธีดำเนินการ ขั้นตอนการวิจัยภาคสนามในชุมชน กำหนดเป็น 4 ระยะ ซึ่งก่อนดำเนินการได้มีการเตรียมทีมวิจัย เริ่มตั้งแต่การสร้างทีมวิจัย เนื่องจากกระบวนการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยได้จัดประชุมทีมวิจัย คือ

3.1 หัวหน้าโครงการวิจัย นางปาริชา มารี เคน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์มีความเชี่ยวชาญในการปกครองท้องถิ่น

3.2 ผู้ช่วยวิจัยนางสาวเพชรสิริ โยคะสิงห์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถใช้ภาษาถิ่นในการติดต่อสื่อสารกับชุมชน และเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชน ตลอดจนมีความสามารถในการวิเคราะห์เนื้อหา

3.3 ผู้ช่วยวิจัยนายอภิสิทธิ์ พิศกุล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถใช้ภาษาถิ่นใช้ภาษาถิ่นในการติดต่อสื่อสารกับชุมชน ตลอดจนมีความสามารถในการระดมความคิดเห็นของชุมชน ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ในการเตรียมผู้วิจัยจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ร่วมกันวิเคราะห์ข้อค้นพบที่ได้จากการลงปฏิบัติงานในภาคสนาม เตรียมสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการทำงานภาคสนามก่อนจะดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาบริบทชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

นักวิจัยในโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้ดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และแผนการดำเนินของโครงการวิจัยฯ ซึ่งมีรายละเอียดผลการปฏิบัติงานในระยะที่ 1 หรือระยะเวลา 4 เดือน ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน 2550 ซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. มีการประชุมที่มวิจัย และชี้แจงแผนงานการวิจัย เข้าพบ นายประเสริฐ จิตปริตตา นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนาคู และนายประดิษฐ์ ศรีประไพม ปลัดเทศบาลตำบลนาคู นอกจากนี้ยังได้ประสานงานไปยัง นายสุภัทม์ ทองรัตน์ หัวหน้ากลุ่มงานมาตรฐาน การบริหารงานบุคคลท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ และนายสมพงษ์ เพ็ชรประยูร หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อขอข้อมูลเชิงลึกนำมาประกอบการวิจัยการประสานงานหน่วยงานทางภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสังคมเกษตร เพื่อพบปะชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา และแผนการดำเนินงานโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อขอข้อมูลทั่วไป และข้อมูลจากการเข้าร่วมและเยี่ยมชมกิจกรรมกับชุมชน ซึ่งมีกิจกรรมที่สำคัญ คือ ประเพณีสงกรานต์ กิจกรรมการประกวดส้มตำ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอลประเพณี นาคูคัพ ครั้งที่ 27 ปี 2550 ประกวดสุขภาพอนามัย ประกวดตลาดสุขาภิบาล กิจกรรมบันทึการพัฒนาชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี 2550 เป็นต้น

2. ดำเนินการวิจัย โดยการศึกษาบริบทชุมชนเทศบาลตำบลนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนเทศบาล สภาพภูมิศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม และการจัดการปกครองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากทั้งเอกสารการสัมภาษณ์ และลงพื้นที่ร่วมกิจกรรม ตลอดจนสังเกตจากการร่วมกิจกรรมแล้วนำข้อมูลมาสรุป

ระยะที่ 2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลนาคู กิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ที่ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นักวิจัยในโครงการวิจัย บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้ดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และ แผนการดำเนินของโครงการวิจัยฯ ซึ่งมีรายละเอียดผลการปฏิบัติงานในระยะที่ 2 เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม 2550 ซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นักวิจัยในโครงการร่วมประชุมวางแผนศึกษาและสำรวจรวบรวมข้อมูลด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 นักวิจัยลงพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนเพื่อศึกษาวัฒนธรรมการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนรวมทั้งการเข้าร่วมงานประเพณีประจำปีของชาวชุมชนนาคู ซึ่งมีงานบุญประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีบวงสรวงเจ้าปู่นาคู เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 นักวิจัยลงพื้นที่สำรวจเพื่อคัดเลือกตัวอย่างประชาชนจากทุกภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคมเกษตรกร โดยคัดเลือกจากความพร้อมของครอบครัวที่ยึดหลักการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบอย่าง ในการทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง คัดเลือกจากภาคส่วนละ 1 ครอบครัว รวม 3 ครอบครัว เพื่อเป็นแบบอย่างแนวทางการดำเนินชีวิตนำไปปฏิบัติต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 สัมภาษณ์หลักการใช้ชีวิตจากตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคมเกษตรกร ซึ่งเป็นกรณีตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการศึกษาและนำเสนอข้อมูล
ระยะที่ 3 วิเคราะห์ผล สรุปผล จัดทำรายงานการวิจัย

นักวิจัยในโครงการศึกษาเรื่องบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้ดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันวิเคราะห์ผลการศึกษา สรุปผลและดำเนินการตรวจสอบ โดยระยะนี้ใช้ระยะเวลา 5 เดือน ระหว่างเดือนกันยายน 2550 ถึงเดือนมกราคม 2551 ซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นักวิจัยในโครงการได้ร่วมกันวิเคราะห์ผลการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลจากการวิเคราะห์ร่วมกันตรวจสอบผลการสรุป

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำรายงานการวิจัยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์

ระยะที่ 4 การประชุมภาคี รายงานผลการวิจัยเพื่อนำไปสู่โอกาสการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชุมชน

นักวิจัยในโครงการศึกษาเรื่องบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้ดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์และแผนการดำเนินโครงการฯ ซึ่งมีรายละเอียดผลการปฏิบัติงานในระยะที่ 4 ถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของงานวิจัย ใช้ระยะเวลา 4 เดือน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม 2551 ซึ่งแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระดมความคิดเห็นแก้ไขปรับปรุงเปิดโอกาสการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จากกรณีตัวอย่างทั้ง 3 ครอบครัวนำมาเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตเพื่อประกอบการแก้ไขปรับปรุงการเขียนรายงานให้สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 ประชุมภาคีในชุมชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันตรวจสอบความเรียบร้อยของการจัดทำรายงานการวิจัย ความสอดคล้องของเนื้อหาที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบ ปรับปรุง จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ และเผยแพร่งานวิจัยสู่สาธารณชน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

เทศบาลได้จัดโครงการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พบว่ามีทั้งหมด 36 โครงการ 3 กิจกรรม นอกจากนี้ชุมชนยังร่วมกับสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ได้บันทึกการพัฒนาชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขตามยุทธศาสตร์กาฬสินธุ์อยู่ดีมีสุขภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ

พอเพียง ปี 2550 และการจัดกลุ่มอาชีพและกลุ่ม OTOP ในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งมีความสอดคล้องกับลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง 8 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง โดยจัดให้มีโครงการครูสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2550 โครงการจัดแข่งขันกีฬาฟุตบอลประเพณีนาคูคัพ ครั้งที่ 27 ปี 2550 และกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ สร้างเมืองไทยแข็งแรง พบว่าประชาชนในทุกช่วงวัย มีสุขภาพแข็งแรง และจิตใจที่ดีงามมากขึ้น แต่ควรจัดให้มีอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะที่ 2 สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชนโดยจัดให้มีโครงการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดแก้เยาวชนของเทศบาลตำบลนาคู กิจกรรมเสียงตามสายรณรงค์ให้เห็นโทษของยาเสพติด เชิญชวนให้เยาวชนไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และการประกวดหมู่บ้านปลอดยาเสพติด พบว่า ประชาชนโดยเฉพาะเยาวชนรู้จักโทษของยาเสพติดและไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด และควรมีการสอดส่องดูแลโดยไม่ประมาท

ลักษณะที่ 3 มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดโอกาสให้ทุกสมาชิกทั้งมวลเข้ามามีส่วนร่วมไปรงใสและพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ โดยการจัดให้มีโครงการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น โครงการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาเทศบาลตำบลนาคู ปี 2550 โครงการจัดงานประเพณีลอยกระทงนาคูพื้นฟูสนามบินเสรีไทย ปี 2549 โครงการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ ปี 2550 โครงการบวงสรวงเจ้าปู่นาคู โครงการโรงสีข้าวเหนียวตำบลเกษตรอินทรีย์วิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวนาคู พบว่าประชาชนมีความรักสามัคคี ภาคภูมิใจในประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะได้รับการสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรของรัฐ

ลักษณะที่ 4 สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิดตัดสินใจดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชนโดยมีโครงการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพเกษตรตำบลนาคูขึ้นเพื่อแก้ปัญหาดินที่ได้รับสารเคมีโดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพช่วยบำรุงดิน พบว่าดินมีคุณภาพสูงขึ้น การทำการเกษตรได้ผลผลิตสูงขึ้น เทศบาลตำบลนาคูจึงให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ได้ขยายผลการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบำรุงดินให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

ลักษณะที่ 5 สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน โดยการจัดให้มีชมรมคนรักสมุนไพรเทศบาลตำบลนาคู พบว่าชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร มองเห็นประโยชน์และความสำคัญของพืชสมุนไพรที่หาได้ง่ายภายในท้องถิ่น และนำมาแปรรูปเป็นสินค้าหรือเป็นส่วนผสมของอาหารมาออกจำหน่ายเป็นสินค้าเพื่อสุขภาพที่ผลิตได้ในท้องถิ่นเพิ่มรายได้ให้ชุมชน

ลักษณะที่ 6 มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาต่างๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน และมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ประกอบด้วยโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการก่อสร้างห้องเรียนอนุบาล โครงการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้เทศบาลตำบลนาคู นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมสนับสนุนการส่งเสริมให้ผู้เสียชีวิตตามประเพณี จัดตั้งกลุ่มอาชีพ และกลุ่ม OTOP มีโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ พบว่าชุมชนได้รับประโยชน์จากโครงการและกิจกรรมรวมทั้งมีรายได้จากการจัดตั้งกลุ่มอาชีพในแต่ละหมู่บ้าน และกลุ่ม OTOP ได้รับทราบสภาพปัญหานำไปสู่แนวทางแก้ไขจากบันทึกการพัฒนาชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขตามยุทธศาสตร์กาฬสินธุ์อยู่ดีมีสุข ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ลักษณะที่ 7 การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป โดยเทศบาลตำบลนาคูร่วมกับหน่วยงานเอกชนได้มีโครงการส่งเสริมเด็กแรกเกิด ถึง 5 ขวบ พบว่าเด็กได้รับสารอาหารที่เพียงพอและมีประโยชน์ต่อ

ร่างกาย การให้ความช่วยเหลือดูแลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ร่างกายของเด็กได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เด็กเติบโตตามช่วงวัย สามารถพึ่งตนเองได้ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความสุข แต่ยังมีเด็กส่วนหนึ่ง คือ เด็กพิการ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

ลักษณะที่ 8 มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่นๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม เทศบาลตำบลนาคูได้มีโครงการกลุ่มเกษตรกรพอเพียง โดยร่วมมือกับหน่วยงานของภาครัฐ นักวิชาการและหน่วยงานภาคเอกชน ได้จัดอบรมให้ความรู้ด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เกษตรกร การเห็นคุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่น มีหลักการใช้จ่ายอย่างประหยัด ความพอประมาณ การออมเงิน มีโครงการโรงสีข้าวแทนยาฆ่าแมลงอินทรีย์วิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวนาคู โครงการวันเด็กแห่งชาติประจำปี 2550 และโครงการบ้านท้องถิ่นไทย เทิดไถ้องคราชน 80 พรรษา ซึ่งได้รับความร่วมมือกับชุมชนทุกภาคส่วน

จากบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง เทศบาลตำบลนาคูมีบทบาทที่ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็งโดยการจัดให้มีโครงการต่างๆ ที่ทำให้ชุมชนนาคูเกิดการพัฒนาตามลักษณะของชุมชนเข้มแข็งต่อเนื่องตามลำดับ และสะท้อนนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในที่สุด

2. การคัดเลือกและรวบรวมข้อมูลของประชาชนที่ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

- ประชาชนที่ได้รับคัดเลือกจาก 3 ภาคส่วน คือ
- ภาครัฐ** นางนิรามัย สิรินิธิกร บ้านเลขที่ 75/1 หมู่ที่ 11 บ้านนาคู
- ภาคเอกชน** นายสมพร น้อยอาษา บ้านเลขที่ 233/1 หมู่ที่ 10 บ้านนาคู
- ภาคสังคมเกษตรกร** นางแจ่มจันทร์ ละอองศรี บ้านเลขที่ 387 หมู่ที่ 1 บ้านนาคู

สำหรับการเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต พบว่าทุกคนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นแบบอย่างของความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทั้งการประกอบอาชีพและชีวิตครอบครัว เป็นผู้ที่มีจิตการพอประมาณ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด และอบายมุขทุกชนิด ไม่สูบบุหรี่ รู้จักประหยัดและสอนครอบครัวให้ประหยัดอดออม ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า นอกจากมีอาชีพหลักคือการรับราชการ การค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว และการทำงานแล้วยังปลูกพืชผักกับประทานเองและนำไปขายบ้างเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว นอกจากนี้แล้วยังเป็นผู้ที่มีความคิดก้าวหน้า มีการพัฒนาตนเอง โดยการเข้าร่วมรับการอบรมกับหน่วยงานต่างๆ นำมาพัฒนาการดำเนินชีวิตตนเองและครอบครัว มีกระบวนการคิดที่มีเหตุผล ซึ่งถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตที่ดีเยี่ยม

การศึกษาเงื่อนไขทั้ง 2 ประการของความพอเพียงพบว่า เงื่อนไขด้านความรู้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ชีวิตเกิดการพัฒนา ทำให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ตัวแทนทั้ง 3 ภาคส่วนเป็นผู้ที่มีความรู้ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ จึงสามารถนำมาปรับใช้โดยเฉพาะการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง สามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างแก่คนในชุมชน นอกจากนี้ ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ยังเป็นอีกเงื่อนไขที่สำคัญ เพราะการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง คือการยึดถือหลักทางพุทธศาสนาที่ว่าทางสายกลาง ด้วยความพอดี ตัวแทนที่ได้รับคัดเลือกทั้ง 3 ภาคส่วนดังกล่าวจึงเป็นผู้ที่มีคุณธรรม ตามหลักพุทธศาสนา ครองงานอยู่ในศีลธรรมอันดี

3. ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

3.1 ข้อมูลทั่วไปและข้อคิดเห็นจากภาครัฐจากการสำรวจข้อมูลทั่วไปพบว่า มีข้าราชการที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ นับถือศาสนาพุทธ สวมสร้อยด้วยกันมีบุตรเฉลี่ยครอบครัวละ 2 คน วุฒิการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด อาชีพรองทำนา และทำธุรกิจห้องเช่าตามลำดับ มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 15,001 บาทขึ้นไป เคยเข้ารับการฝึกอบรมหรือการสัมมนาในโครงการของทางราชการ และได้เข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

ตามโครงสร้างการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับ จากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนภาคีรัฐเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเทศบาลตำบลนาคู พบว่า มีความเข้าใจการปฏิบัติตามหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามโครงสร้างการบริหารงานในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง หน่วยงานเทศบาลได้เยี่ยมเยียนดูแลและแนะนำในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เทศบาลรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับมาก การให้กำลังใจประชาชนในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง และจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนภาคีรัฐต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมืองการปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

3.2 ข้อมูลทั่วไปและข้อคิดเห็นจากภาคเอกชนจากการสำรวจข้อมูลทั่วไป พบว่า เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ นับถือศาสนาพุทธ สวมสร้อยด้วยกันมีบุตรเฉลี่ยครอบครัวละ 2 คน วุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุดมีอาชีพหลักคือการค้าขายเป็นส่วนใหญ่ อาชีพรองทำนา รองลงมาคือการทำสวน มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 10,001 - 15,000 บาท เคยเข้ารับการฝึกอบรมหรือการสัมมนาในโครงการของทางราชการ และได้เข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามโครงสร้างการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับ จากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนภาคีเอกชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเทศบาลตำบลนาคู พบว่า มีความเข้าใจการปฏิบัติตามหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามโครงสร้างการบริหารงานในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง หน่วยงานเทศบาลได้เยี่ยมเยียนดูแลและแนะนำในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เทศบาลรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับมาก การให้กำลังใจประชาชนในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง และจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนภาคีเอกชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็น

ศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พบว่าความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมืองการปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

3.3 ข้อมูลทั่วไปและข้อคิดเห็นจากภาคสังคมเกษตรกร จากการสำรวจข้อมูลทั่วไป พบว่า เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ นับถือศาสนาพุทธ สมรสอยู่ด้วยกันมีบุตรเฉลี่ยครอบครัวละ 2 คน วุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุด อาชีพหลักทำนา อาชีพรองทำสวน และทำไร่ มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 5,001 - 10,000 บาท เคยเข้ารับการฝึกอบรมหรือการสัมมนาในโครงการของทางราชการ และได้เข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามโครงสร้างการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับ จากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนภาคสังคมเกษตรกรเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเทศบาลตำบล พบว่า มีความเข้าใจการปฏิบัติตามหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามโครงสร้างการบริหารงานในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก หน่วยงานเทศบาลได้เยี่ยมเยียนดูแลและแนะนำในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เทศบาลรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับมาก การให้กำลังใจประชาชนในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง และจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนจากภาคสังคมเกษตรกรต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พบว่าความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมืองการปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

จากผลการระดมความคิดเห็นดังกล่าวผู้วิจัยพบปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง คือ หน่วยงานของรัฐเป็นหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในการฝึกอบรม สัมมนาในโครงการของทางราชการ โดยให้การอบรมความรู้เกี่ยวกับ

ปฏิบัติงานตามโครงการของทางราชการ ประชาชนได้รับความรู้จากการอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามโครงสร้างการบริหารงานเทศบาลตำบลทำให้เข้าใจระบบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น การออกเยี่ยมเยียนดูแลแนะนำ และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดกำลังใจในการทำงานและการประกอบอาชีพ ประชาชนมีความสุขกับ การทำงานหารายได้ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรง ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีสาระสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

เทศบาลตำบลนาคูเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญอยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด โดยประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยพัฒนา และแก้ปัญหาโดยตรง มีการบริหารงานตรงกับความต้องการของประชาชนและปฏิบัติตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ดังที่ นันทวัฒน์ บรมานันท์, แก้วคำ ไกรสรพงษ์ (2544) ที่กล่าวถึงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า เป็นหน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดกับประชาชน และเป็นองค์กรเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มุ่งเน้นความพึงพอใจของประชาชนเป็นสำคัญ รวมทั้งร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐ กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร และผู้นำชุมชน ในการสร้างความเข้าใจและร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า การประสานความร่วมมือ อาศัยความเสียสละ คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักสำคัญของชุมชนเข้มแข็ง ดังที่ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2545) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของท้องถิ่นว่า ต้องฝึกให้ประชาชนเกิดความรู้สึก เกิดความสำนึก เกิดการเสียสละให้บ้านเมือง การร่วมแรงร่วมใจกันทำประโยชน์ให้บ้านเมือง ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน จึงจำเป็นจะต้องทำงานประสานกันสะท้อนถึงการพึ่งพาของชาวบ้านกับหน่วยงานของรัฐ สอดคล้องกับ บัวพันธ์ พรรดทึง และคณะ (2532) กล่าวว่า เมื่อจะมีการพัฒนาหมู่บ้านแต่ละครั้งโดยเฉพาะกิจกรรมที่ไม่มียงบประมาณ

ผู้ใหญ่บ้านมีภาระที่จะไปเกณฑ์ชาวบ้านให้เข้ามาช่วย นอกจากนั้นในทัศนะของชาวบ้านยังเห็นว่าหน่วยราชการมีความสำคัญต่อการพัฒนาหมู่บ้านทุกด้าน ถ้าหากขาดการสนับสนุนจากหน่วยราชการแล้ว การพัฒนาหมู่บ้านอาจจะดำเนินไปไม่ได้ ทัศนะของชาวบ้านดังกล่าวนี้สะท้อนถึงการพึ่งพาของชาวบ้านต่อหน่วยราชการอย่างชัดเจน การจัดให้มีโครงการและกิจกรรมต่างๆ จึงต้องคำนึงถึงการประสานความร่วมมือ ความต้องการ และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ

ดังนั้นเทศบาลตำบลนาคูจึงได้จัดโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องตามความต้องการของชุมชนเพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง โดยเฉพาะการสนับสนุนให้ประชาชนออกกำลังกาย การรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การกระตุ้นให้สำนึกรักท้องถิ่น โดยการจัดให้มีโครงการที่ช่วยอนุรักษ์ขนบภูมิประเพณีประจำท้องถิ่น มีความรักและภาคภูมิใจในประวัติความเป็นมาที่สำคัญของท้องถิ่นโดยเฉพาะอาจารย์ถวิล นาครินทร์ ข้าราชการบำนาญ อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 7 บ้านนาคลอง ตำบลนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นผู้ที่ใฝ่รู้พยายามแสวงหาความรู้เกี่ยวกับประวัติของท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเสรีไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผมได้มีพื้นฐานความรู้เรื่องขบวนการเสรีไทยมาตั้งแต่ยังเด็ก โดยคุณตา คุณพ่อและคุณแม่ได้เล่าให้ฟัง จากเหตุผลที่ว่าเป็นคนชอบหาความรู้สะสมความรู้ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยได้รวบรวมไว้ในหนังสือ 2 เล่ม คือ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองนาคูและสืบสานฮีตคอง และขบวนการเสรีไทยที่ค่ายนาคู เอกสารเสริมความรู้เพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาและการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น” นับว่าเป็นแบบอย่างของปราชญ์ท้องถิ่นมีผลงานที่หนังสือที่มีคุณค่ายิ่งเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศไทย นอกจากนี้เทศบาลนาคูยังสนับสนุนโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่การอยู่กินของชุมชนโดยมีโครงการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้และการทำเกษตรแบบผสมผสาน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพใช้ในการเกษตร การเห็นคุณค่าของสมุนไพรจนเกิดเป็นแหล่งเรียนรู้สมุนไพรในชุมชน

2. การคัดเลือกและรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ประชาชนทั้ง 3 ภาคส่วนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำที่สามารถเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากเป็นผู้รู้จักการพอประมาณ ใช้จ่ายอย่างประหยัด อดออม และไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความพยายามในการตัดทอนรายจ่าย รู้จักคิดวิเคราะห์รายได้และรายจ่ายและการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล มีความสอดคล้องกับหลักการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง จึงสมควรแก่การนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

จากแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนาคูทั้ง 3 ภาคส่วนทำให้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัจจัยผลักดันที่ทำให้การดำเนินชีวิตดังกล่าวประสบความสำเร็จทั้งด้านการทำงาน การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตภายในครอบครัว การอบรมสั่งสอนให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักความพอประมาณ การประหยัดอดออม รู้จักคุณค่าของการใช้จ่าย การปลูกพืชผักสวนครัวไว้รับประทาน การมีอาชีพเสริมช่วยเพิ่มรายได้ มีความอดทนความเพียรพยายาม มีการใช้สติปัญญาและความรอบคอบไม่ประมาทในการใช้ชีวิต มีความสำนึกในหลักทางพระพุทธศาสนา ดังที่ สุนัย เศรษฐบุญสร้าง (2550) ได้กล่าวถึงหลักความพอเพียงว่าหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงการมีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ ดังนั้นการที่เทศบาลตำบลนาคูได้จัดให้มีโครงการเพื่อตอบรับหลักเศรษฐกิจพอเพียงจึงทำให้ชุมชนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้งานได้ในพื้นที่ สามารถถ่ายทอดความรู้โครงการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ทำให้ได้รับประทานผักสดและปลอดสารพิษ นอกจากนี้ยังเป็นแบบอย่างของความขยันอดทน นอกจากการมีอาชีพหลักแล้วยังมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว เมื่อดำเนินการคัดเลือกตัวแทนทั้ง 3 ภาคส่วน ที่ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแบบอย่างของการประสบผลสำเร็จในชีวิต เนื่องจากเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนทั้งความรู้ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน

ที่ดี มีความรู้และคุณธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2547) กล่าวว่า 3 หลัก และ 2 เงื่อนไข สามารถประยุกต์ใช้เป็นตัววัดความพอเพียง จากหลักที่ 1 คือ หลักของการเดินสายกลาง หลักที่ 2 คือ ใช้ความรู้และเหตุผลในการตัดสินใจ หลักที่ 3 คือการมีภูมิคุ้มกันจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ส่วน 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย เงื่อนไขที่ 1 คือ คุณธรรม ผู้ที่ปฏิบัติหรือผู้ที่ตัดสินใจนั้นควรจะตัดสินใจด้วยคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความเพียร ความอดทน พุด่างๆ คืออย่าไปนั่งงอมืองอเท้า แล้วหวังว่าทุกอย่างมันจะเกิดขึ้นมาอย่างดี หลากๆ อย่างนั้น ไม่ใช่เกิดขึ้นมาจากการทำอะไรง่ายๆ เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความเพียร แต่มีความซื่อสัตย์ เรียกว่าไม่ทำอะไรแบบอยากได้ผลเร็วๆ เขาเรียกว่า ตัดมุม หรือ Cut Corner ขอให้ทำอะไรด้วยความซื่อสัตย์ คนเขาเห็นความซื่อสัตย์ ตนเองก็จะได้รับผลจากการที่มีคนเชื่อถือ เงื่อนไขที่ 2 คือ ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง ไม่ใช่เป็นความรู้จักจากตำราเพียงเท่านั้น หากแต่เป็นความรู้จากประสบการณ์

นอกจากนี้คุณธรรม เป็นอีกเงื่อนไขที่สำคัญ เพราะการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการยึดถือหลักทางพุทธศาสนาที่ว่าด้วยความพอดี ทุกคนมีคุณธรรม เป็นพุทธศาสนิกชนอย่างแท้จริง ไม่ขาดการงานบุญ และงานพิธีทางศาสนา ตามแบบชาวอีสาน

3. ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

จากความคิดเห็นของภาครัฐต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะเป็นศูนย์กลางของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเมื่อเปรียบเทียบกับด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจแล้ว พบว่ายังอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าภาครัฐยังมองเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น และมองเห็นความสำคัญของเศรษฐกิจการใช้จ่าย การหารายได้ และการที่จะต้องดิ้นรนทำมาหากินเลี้ยงชีพ สังเกตจากการสร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้นอกจากการทำงานหลัก เช่น การทำสวน การทำกิจการห้องเช่า และ

อื่นๆ เช่นเดียวกับความคิดเห็นจากภาคสังคมเกษตรกรรมที่มุ่งความสำคัญด้านสังคมและวัฒนธรรม รองลงมาเป็นด้านเศรษฐกิจ และสุดท้ายคือ ด้านการเมืองการปกครอง ในส่วนของภาคเอกชนซึ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่และมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสะดวกทางการเงิน หรือธุรกิจ จึงเห็นความสำคัญด้านเศรษฐกิจมากที่สุด

จากบทสรุปของทั้ง 3 ภาคส่วนจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนมีส่วนประกอบที่สำคัญคือการอยู่ร่วมกันในสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะของการร่วมงานประเพณี การทำบุญการมีกิจกรรมร่วมกันภายในท้องถิ่นเรียกได้ว่าความสามัคคี ประกอบกับการร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหา และพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่ ดังที่ ชาชีวิวัฒน์ ศรีแก้ว (2547) กล่าวว่า การสร้างชุมชนเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่นั้นการพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของสังคม มีการระดมพลังแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีการพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ โดยสร้างภาวะแวดล้อมที่ดีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต วิถีชีวิตของคนในเมืองและชุมชนให้เกิดความสงบ สะอาด ปลอดภัย และมีระเบียบวินัย รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง ดังนั้นด้านเศรษฐกิจจึงเป็นส่วนที่สำคัญที่จะช่วยสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2545) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของประชาชนต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในตอนหนึ่งที่ว่า ประชาชนจะถูกฝึกโดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีฝึกให้เขาคิดที่จะทำอะไร แก้ปัญหาอะไร ของส่วนรวมเล็กๆ ของตนเองด้วยตนเองมากขึ้น ทำให้ทราบถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีส่วนในการสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น และการสร้างวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ทั้งนี้ที่ขาดไม่ได้คือต้องอาศัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการประสานความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ภายในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยและสงบสุขช่วยส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเป็นศูนย์กลางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนประกอบด้วยบทบาทที่สำคัญ คือ การสร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อถือแก่สมาชิกในชุมชน เป็นศูนย์ประสานความร่วมมือการแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงประสพการณ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนและนอกชุมชน และเป็นศูนย์กลางการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และการสร้างความสามัคคีของชุมชน
2. การดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักธรรมของศาสนาพุทธ มีกระบวนการคิดและการตัดสินใจด้วยเหตุและผล ให้มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมประเพณี การอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติยึดหลักการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว ให้มีความสำคัญน้อยต่อระบบการค้าแบบทุนนิยม

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการสำรวจและการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจาก 3 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคมเกษตรกรรม จึงทำให้ได้รับข้อมูลที่เป็นประสพการณ์จากกลุ่มชนหลายภาคส่วน โดยเฉพาะการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางในการนำไปใช้พัฒนาชีวิตต่อไป
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำงานอย่างจริงจังโดยเฉพาะเรื่องการจัดโครงการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควรประสานความร่วมมือกับภาครัฐ จัดสรรงบประมาณจัดให้มีการอบรมและลงพื้นที่เยี่ยมเยียนราษฎรเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดความเชื่อมั่น ช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง
3. ควรดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาชุมชนส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนวิจัยจากบริษัท Fluor Corporation ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์ของการสนับสนุนทุนในครั้งนี้เพื่อให้ทุนวิจัยรุ่นใหม่ได้ฝึกทำวิจัย โดยที่บริษัทผู้ให้ทุนได้แนะนำหัวข้อการวิจัยที่เกี่ยวข้องวิถีชีวิตของชุมชนชนบทในประเทศไทย และนำข้อค้นพบนั้นเผยแพร่เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชีวิต พัฒนาสังคมชุมชนให้เข้มแข็งต่อไป

ขอขอบคุณ คุณประเสริฐ จิตปริดา นายก เทศมนตรีเทศบาลตำบลนาคู คุณประดิษฐ์ ศรีประไหม ปลัดเทศบาลตำบลนาคู ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูล และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการทำวิจัย ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลนาคู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาคมหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพต่างๆ ในเขตเทศบาลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง,กระทรวงมหาดไทย. (2541). **เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : บริษัทพิชการพิมพ์

โกวิท วัฒนงาม. (2544). **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยปรับวิธีกิจเพิ่มความสามารถและพลังสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2547). **ปาฐกถาพิเศษเรื่อง “ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง”**. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันอังคารที่ 28 มกราคม 2547.

ชลอ ไทยศิริ. (2548). **บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างความเข้มแข็งชุมชนของค์การบริหารส่วนตำบลศรีวิภาอำเภอสามแฉกแสงจังหวัดนครราชสีมา**. รายงานการค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชาชีวิวัฒน์ ศรีแก้ว. (2545). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549**. กรุงเทพฯ.

- นันทวิทย์ นาคแสง. (2541). **บทบาทของผู้เฝ้ากับการพัฒนาชุมชน : ศึกษากรณีบ้านหนองโก ตำบลหนองโกอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บัวพันธ์ พรศทึงและคณะ. (2532). **รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาชนบท: การเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์และแก้วคำ ไกรสรพงษ์. (2544). **การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สถาบันพระปกเกล้า, คณะกรรมการ. (2545). **การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น. วารสารพัฒนสังคม.
- สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษาและพัฒนาองค์กรเซเบโม (CEBEMO) ประเทศเนเธอร์แลนด์. (2533). **รายงานการวิจัยการดำรงอยู่ของชุมชน : กระบวนการต่อสู้และการพัฒนา กรณีศึกษากลุ่มพัฒนาเขตจอมทอง ศูนย์พัฒนาเชียงใหม่, ม.ป.ท. : ม.ป.พ**
- สุนัย เศรษฐบุญสร้าง. (2550). **แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้นสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2545). **วิสัยทัศน์การปกครองท้องถิ่นและแผนการกระจายอำนาจ**. กรุงเทพฯ : ข้อมูลบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ.